

EIROPAS KOMISIJA
VESELĪBAS UN PĀRTIKAS NEKAITĪGUMA ĢENERĀLDIREKTORĀTS

Pārtikas ilgtspēja, starptautiskās attiecības
Stratēģija “No lauka līdz galdam”

KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

ES PĀRTIKAS ZUDUMU UN PĀRTIKAS IZŠĶĒRDĒŠANAS NOVĒRŠANAS PLATFORMAS

UN EIROPAS PILSONU PANELDISKUSIJAS KOPIĢĀ SANĀKSME

VESELĪBAS UN PĀRTIKAS NEKAITĪGUMA (SANTE) ĢD

Hibrīdsanāksme

2023. gada 7. novembrī

Priekšsēdētājs (1): *Klaus Berend, SANTE ĢD*

Eiropas Komisija un ES struktūras (9): *SANTE ĢD, ENV ĢD, AGRI ĢD, RTD ĢD, JRC, Eurostat, EVA (Eiropas Vides aģentūra), EASME (Mazo un vidējo uzņēmumu izpildaģentūra), EESK (Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja), RK (Eiropas Reģionu komiteja)*

Pārstāvētās dalībvalstis (23): *AT, BE, BG, CZ, DK, EL, EE, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI, ES*

Privātā sektora organizācijas (39): *BEUC (Eiropas Patērētāju organizācija), BOROUME, COPA COGECA (COPA COGECA — Eiropas lauksaimnieku un lauksaimniecības kooperatīvu apvienotā organizācija), CTC (Clean Technology Centre (Munster Technological University) (Mansteras Tehnoloģiju universitātes Tīro tehnoloģiju centrs), Consorzio Bestack, DUH (Deutsche Umwelthilfe e.V.), ECSLA (Eiropas Saldēto produktu noliktavu un loģistikas apvienība), EFFPA (Eiropas Agrāro pārtikas produktu pārstrādes apvienība), EuroCommerce (Eiropas mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības nozari pārstāvoša organizācija), EuroCoop (Eiropas Patērētāju kooperatīvu kopiena), EUPPA (Eiropas Kartupeļu pārstrādātāju apvienība), Europatat (Eiropas Kartupeļu tirdzniecības apvienība), FEBA (Eiropas Pārtikas banku federācija), FoodCloud, FoodServiceEurope, FOODWIN (Pārtikas atkritumu inovācijas tīkls), Freshfel Europe, EUCOFEL (Eiropas Augļu un dārzeņu tirdzniecības apvienība), AZTI fonds (Fundación AZTI — AZTI Fundazioa), HOTREC (Eiropas Viesnīcu, restorānu un kafejnīcu apvienība), HUA (Harokopio universitāte), HFBA (Ungārijas Pārtikas banku apvienība), Independent Retail Europe, IFCW (Starptautiskā koalīcija pārtikas izšķērdēšanas novēršanai), Last Minute Market, Les Restos du Coeur, Matvett-Norsus-Nofima konsorcijs, Rabobank, Regal Normandie, SWF (Stop Wasting Food Movement), Too Good To Go, Venturis Horeca, WUR (Wageningen University & Research), WRAP (Waste & Resources Action Program), Pasaules Vairumtirgu savienība (WUWM), Zero Waste Scotland.*

Citas sabiedriskās organizācijas (5): *ESAO (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija), FAO (ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija), UNEP (ANO Vides programma).*

Novērotāji (1): *NAV*

ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformas un Eiropas pilsoņu paneldiskusijas kopīgā sanāksme

1. Priekšsēdētāja uzruna, sveicot dalībniekus un atklājot atsauksmju sniegšanas sesiju, ko teic Pārtikas nekaitīguma, ilgtspējas un inovācijas nodaļas direktors *Klaus Berend*

Priekšsēdētājs atklāja sesiju un sveica Eiropas pilsoņu paneldiskusijas un ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas (*FLW*) platformas kopīgās sanāksmes dalībniekus. Viņš pateicās Eiropas pilsoņu paneldiskusijas dalībniekiem par ieteikumiem, kas palīdzēs aktīvāk cīnīties pret pārtikas izšķērdēšanu ES. Priekšsēdētājs norādīja, ka Eiropas Komisija ir pieņēmusi tiesību akta priekšlikumu, kurā izvirzīti pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītāji, kas līdz 2030. gadam jāsasniedz dalībvalstīm, un kopā ar priekšlikumam pievienoto ietekmes novērtējumu ir publicēts arī pilsoņu sagatavots ziņojums. Minētajā ziņojumā Eiropas Komisija izteica savu viedokli par pilsoņu paustajiem ieteikumiem un norādīja, kā šie ieteikumi varētu atbalstīt tās visaptverošo darbu pārtikas izšķērdēšanas mazināšanā un sniegt norādes dalībvalstīm nākotnes mērķrādītāju sasniegšanā.

2. Moderators ievadvārdi

Moderators sveica dalībniekus, kuri bija pievienojušies sanāksmei Briselē un tiešsaistē, un informēja par sanāksmes darba kārtību.

3. Veselības un pārtikas nekaitīguma ĢD ģenerāldirektore *Sandra Gallina* ievadrūna (video)

Ģenerāldirektore *Sandra Gallina* savā ievadrūnā sīkāk izklāstīja Eiropas Komisijas izstrādāto tiesību akta priekšlikumu un uzsvēra pilsoņu ieteikumu nozīmīgumu pārtikas izšķērdēšanas mazināšanā ES. Pilsoņu ieteikumus atspoguļo saistošie mērķrādītāji, kas izvirzīti ierosinātajā tiesību aktā, pēc kura pieņemšanas dalībvalstīm būs jāizmanto integrēta pieeja, proti, jāiesaista visi galvenie dalībnieki centienos novērst pārtikas izšķērdēšanu un jāatbalsta pārmaiņas patērētāju uzvedībā. Viņa minēja pilsoņu aicinājumu izveidot taisnīgu un vienlīdzīgu pārtikas piegādes ķēdi un atbalstīt pārtikas ziedošanu visā ES, kā arī norādīja, ka, lai novērstu pārtikas izšķērdēšanu, ir svarīgi nodrošināt uzraudzību un mudināt pārtikas apritē iesaistītos uzņēmējus apņemties mazināt pārtikas izšķērdēšanu, tajā skaitā ievērojot Rīcības kodeksu par atbildīgu pārtikas uzņēmējdarbības un tirgvedības praksi.

4. Komunikācijas ģenerāldirektorāta piezīmes

Nodaļas pārstāvim un komunikācijai dalībvalstīs direktors *Richard Kühnel* uzsvēra šīs kopīgās sanāksmes nozīmīgumu, jo tā ir iespēja Eiropas Komisijai un platformas dalībniekiem sniegt pilsoņiem atsauksmes par pilsoņu izstrādātajiem ieteikumiem. Viņš arī norādīja, ka patlaban notiek gatavošanās nākamajai pilsoņu paneldiskusiju kārtai, un informēja, ka drīzumā tiešsaistē būs pieejama pilsoņu iesaistes platforma.

5. Eiropas pilsoņu paneldiskusijas par pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu izstrādāto ieteikumu prezentācija un viedokļu apmaiņa starp sanāksmes dalībniekiem (I tematiskais bloks “Sadarbība pārtikas vērtības ķēdē: no lauka līdz galdam) ([PDF](#))

Eiropas pilsoņu paneldiskusijas pārstāvji, kuri strādāja ar I tematisko bloku, iepazīstināja ar [ieteikumiem Nr. 1–7](#), un pēc tam notika viedokļu apmaiņa starp sanāksmes dalībniekiem, tajā skaitā ar pārstāvjiem no Eiropas Komisijas (Veselības un pārtikas nekaitīguma (*SANTE*) ĢD un

Lauksaimniecības (*AGRI*) ĢD), Francijas Lauksaimniecības un pārtikas neatkarības ministrijas, *COPA COGECA* un *FEBA*.

SANTE ĢD pateicās pilsoņiem par ieteikumiem, kuros tie aicina visus dalībniekus aktīvi iesaistīties pārtikas izšķērdēšanas novēršanā un stiprināt sadarbību visā pārtikas piegādes ķēdē. Šādu integrētu pieeju atspoguļo ES tiesību aktos par atkritumiem noteiktie pienākumi, un to atkārtoti apliecina arī Eiropas Komisijas izstrādātais tiesību akta priekšlikums, kurā izvirzīti pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītāji. *SANTE ĢD* izteica piezīmes par pilsoņu ieteikumiem, galvenokārt par ieteikumiem Nr. 3, 4, 5 un 6.

ES tiesību akti par atkritumiem (Atkritumu pamatdirektīva) jau nosaka dalībvalstīm pienākumu veicināt pārtikas ziedošanu, un Eiropas Komisijas izstrādātajam tiesību akta priekšlikumam būtu papildus jāveicina un jāatbalsta šī prakse visā ES, tādējādi palīdzot nodrošināt pārtikas pārpalikumu nonākšanu pie tiem, kam tā ir nepieciešama. Eiropas Komisija ir arī piešķirusi Eiropas Pārtikas banku federācijai (*FEBA*) finansiālu (pasākuma) dotāciju no Vienotā tirgus programmas, lai atbalstītu pārtikas banku spēju veidošanu. Attiecībā uz datu un paraugprakses apmaiņu Eiropas Komisija paskaidroja, ka šīs vajadzības risināšanai ir izveidota ES *FLW* platforma un digitālo resursu tīkls, proti, [ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas centrs](#). Turklāt Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs ir izstrādājis izvērtējuma satvaru, lai palīdzētu visiem dalībniekiem novērtēt pārtikas izšķērdēšanas novēršanas iniciatīvu lietderību, tajā skaitā kalkulatoru saistītās ietekmes aprēķināšanai skaitliskā izteiksmē. Pilsētu tīkli, piemēram, *EUROCITIES*, Milānas Pilsētvides pārtikas politikas pakts un *ICLEI* (apvienība “Vietējās pašvaldības — ilgtspējai”), īsteno virkni pilsētvidei paredzētu vienādranga programmu. Attiecībā uz datiem par pārtikas izšķērdēšanas apjomiem ES tiesību akti paredz uzraudzīt pārtikas izšķērdēšanas apjomus katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā, ievērojot vienotu mērīšanas metodiku, un konstatējumus ziņot ES statistikas birojam *Eurostat*. Visbeidzot, pilsoņu iesaiste ir tēma, kurai ES *FLW* platforma varētu pievērsties nākotnē, lai platformas dalībnieki varētu apmainīties ar pieredzi un mācīties cits no cita.

AGRI ĢD arī pateicās pilsoņiem par izstrādātajiem ieteikumiem un norādīja, ka pilsoņu ieteikumi Nr. 1, 2 un 7 piedāvā vispārīgākus pārtikas ilgtspējas risinājumus un ka sakarība starp vietējām, sezonālām un īsām piegādes ķēdēm un pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu vēl nav pierādīta. Pilsoņu ieteikumi atspoguļo Eiropas Komisijas vispārējo nostāju attiecībā uz pārtikas ilgtspēju, nodrošinot to, ka ņem vērā visus attiecīgos aspektus. *AGRI ĢD* atgādināja, ka ir svarīgi ievērot iekšējā tirgus noteikumus un veicināt reģionālu programmu, teritoriālu pasākumu un pārtikas sistēmu īstenošanu. *AGRI ĢD* norādīja, ka dažas dalībvalstis ir iekļāvušas atbalstu vietējiem tirgiem un īsām piegādes ķēdēm savos valsts stratēģiskajos plānos saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP), bet KLP stratēģiskajos plānos nav tāda darbības rādītāja, kas ļautu uzraudzīt ietekmi uz pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu. *AGRI ĢD* uzsvēra, ka katram pārtikas piegādes ķēdes dalībniekam ir jāpilda savs uzdevums, un norādīja, ka ierosinātie pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītāji patlaban neaptver primāro ražošanu. Attiecībā uz ieteikumiem Nr. 5 un 6 *AGRI ĢD* uzsvēra, ka ieinteresēto personu iesaiste ES pārtikas un lauksaimniecības politikas izstrādē ir svarīga, norādot, ka Eiropas Komisija sāks stratēģisku dialogu par lauksaimniecības nākotni ES. Attiecībā uz negodīgu komercpraksi *AGRI ĢD* informēja, ka dalībvalstu izpildes iestādes cieši uzrauga negodīgas komercprakses gadījumus un ka lauksaimniekiem piešķirtos izņēmumus no konkurences noteikumiem, ilgtspējas nolīgumus un citus pasākumus ražotāju atbalstam veic nolūkā atbalstīt lauksaimnieku spējas aizstāvēt savas intereses attiecībās ar citiem pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem. Kopumā pilsoņu ieteikumi saskan ar Eiropas Komisijas pašreizējiem un nākotnes plāniem.

Francijas Lauksaimniecības un pārtikas neatkarības ministrija pateicās pilsoņiem par paveikto darbu un izstrādātajiem ieteikumiem, kas atbalsta valsts līmenī iesākto virzību, jo īpaši teritoriālajā dimensijā. “Teritoriālo pārtikas projektu” veidošana Francijā atbalsta jaunos lauksaimniekus, īsās piegādes ķēdes un nodrošina ēdnīcas ar ilgtspējīgu augstas kvalitātes pārtiku. Pašlaik darbojas 430 šādi kopīgiem spēkiem izveidoti projekti, un pārtikas izšķērdēšanas novēršana ir viens no aspektiem, ko tie var risināt. Turklāt ir arī tīkli, kas pilnībā nodarbojas vienīgi ar pārtikas izšķērdēšanas novēršanu Francijā (*REGAL*). Attiecībā uz finansiālajiem stimuliem pārtikas ziedošanas veicināšanai Francijas finanšu noteikumi ļauj atņemt no uzņēmumu ienākuma nodokļa summas pat līdz 60 % no ziedotās pārtikas uzskaites vērtības. Turklāt tiesību akti nosaka, ka konkrētām ieinteresētajām personām ir jānoslēdz ar pārtikas bankām partnerības nolīgumi par pārtikas pārpalikumu ziedošanu un jāizstrādā pārvaldības plāns, lai nodrošinātu ziedotās pārtikas kvalitāti. Francijas ministrija uzsvēra, ka ir svarīgi veicināt izpratni par veselīgu sezonas produktu lietošanu uzturā, norādot, ka skolu mācību programmās ir iekļauta uzturmācība, bet nākotnē varētu ieviest prasību veikalos, kuru platība pārsniedz 400 m², izvietot informāciju par sezonas augļiem un dārzeņiem.

COPA COGECA pateicās pilsoņiem par visaptverošajiem ieteikumiem un apliecināja, ka lauksaimnieki nav ieinteresēti pašu saražotās pārtikas izšķērdēšanā, taču norādīja, ka spēku samērs tirgū nav līdzsvarā. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 1 *COPA COGECA* atzinīgi vērtēja ierosinājumus ražotāju spēcīgāšanai un spēku samēra līdzsvarošanai pārtikas piegādes ķēdē, ko varētu īstenot, izmantojot uzraudzību un uzlabojot Negodīgas komercprakses direktīvas izpildi. *COPA COGECA* pauda bažas par ieteikumu izmantot tuvāko iespējamo ražotāju, jo tas varētu būt pretrunā konkurences noteikumiem un nesniegt vēlamos rezultātus. *COPA COGECA* atzinīgi vērtēja centienus veicināt “neglīto” augļu un dārzeņu tiešo pārdošanu un uzsvēra tirgvedības standartu nozīmīgumu, jo tie vieno tirgu, nodrošinot augstu kvalitāti un nepieļaujot tirgus izkropļojumus, taču precizēja, ka tie neattiecas uz tiešo pārdošanu. *COPA COGECA* starp iniciatīvām, kurās piedalās lauksaimnieki un lauksaimniecības kooperatīvi, kā vienu no piemēriem minēja izmēģinājuma programmu Ungārijā par sadarbību starp Ungārijas Pārtikas banku apvienību un Budapeštas vairumtirdzniecības tirgu, lai meklētu risinājumus “neglīto” augļu un dārzeņu noietam. Līdzīgs projekts darbojas Nīderlandē, kur “neglītos” augļus un dārzeņus izmanto pārstrādātas pārtikas ražošanai. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 2 *COPA COGECA* atbalstīja vietējo produktu popularizēšanu, jo tas satuvina lauksaimniekus un patērētājus un var palīdzēt apzināties pārtikas vērtību (šādus projektus jau īsteno Itālijā, Austrijā, Somijā un citur). Attiecībā uz ieteikumu Nr. 7 *COPA COGECA* uzsvēra, ka ir jāizstrādā terminu “sezonas pārtika” un “vietējā pārtika” definīcijas.

FEBA pateicās pilsoņiem par ieteikumiem un pārtikas ziedošanas jautājumam veltīto uzmanību, jo īpaši situācijā, kad pārtikas pārpalikumu ziedojumi sarūk, bet labdarības organizāciju pieprasījums pēc pārtikas turpina augt un (sakarā ar inflāciju un enerģijas izmaksu pieaugumu, kas saistīts ar Krievijas agresijas karu pret Ukrainu) pārtikas banku darbības izmaksas palielinās. Pārtikas bankas risina daudzus no pilsoņu ieteikumos uzsvērtajiem aspektiem, jo īpaši nepieciešamību pēc finansiāla atbalsta, digitāliem rīkiem un datu vākšanas un apmaiņas. Pilsoņu ieteikumus izplatīja un apsprieda federācijas tīklā, tika organizētas vienādranga apmaiņas, daloties zināšanās par valsts politikām, un arī vizītes, lai veicinātu zināšanu apmaiņu ar pārtikas bankām ārpus ES (piemēram, Moldovā). *FEBA* arī sarīkoja saviem dalībniekiem sanāksmi Dublinā par digitālo rīku izmantošanu. *FEBA* arī atkārtoti apliecināja pilsoņiem, ka tā turpina un turpinās veicināt pārtikas ziedošanu, un atsaucās uz diskusijām, kas šajā sakarā bija notikušas tās ikgadējā konventā, kā arī ar pārtikas ziedošanu saistīto problēmu un iespēju novērtējumu, ko veic ES *FLW* platforma.

Pēc tam, kad bija uzklautas pirmās atsauksmes par pilsoņu ieteikumiem, moderators aicināja sanāksmes dalībniekus (tiešsaistē un klātienē) uzdot jautājumus. Viens no pilsoņiem vaicāja, vai sistēmu nodokļu atvieglojumus pārtikas ziedošanai piešķir ne tikai Francija, bet vēl kādas citas

valstis. **SANTE ĢD** atbildēja, ka šādi pasākumi tiek īstenoti arī Portugālē, Itālijā un Spānijā un ka Eiropas Komisijas 2017. gadā pieņemtajās pārtikas ziedošanas pamatnostādņēs ir sadaļa par fiskālajiem stimuliem, ko tajā laikā piemēroja ES. **FEBA** apstiprināja, ka iepriekšminētās valstis piemēro nodokļu atvieglojumus par pārtikas ziedojumiem, un piebilda, ka, ņemot vērā ziedotās pārtikas samazināto ekonomisko vērtību, svarīga ir arī PVN korekcija, un tas ir vēl viens fiskālais pasākums, ko dalībvalstis varētu izmantot. Papildus fiskālajiem stimuliem dažas valstis, piemēram, Itālija, ir vienkāršojušas administratīvās procedūras tiem pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem, kuri ziedo pārtiku (salīdzinājumā ar procedūrām, ko piemēro, ja pārtikas pārpalikumus iznīcina vai izlieto citiem nolūkiem). **Francijas ministrija** piebilda, ka līdztekus nodokļu atvieglojumiem ir paredzēts atbalsts labdarības organizācijām, kas ļauj tām tieši piekļūt veselīgiem un kvalitatīviem produktiem (iniciatīva “Labāka pārtika visiem”, kurai 2024. gadā piešķirs 100 miljonus EUR).

Starptautiskā koalīcija pārtikas izšķērdēšanas novēršanai norādīja ES *FLW* platformai un arī jo īpaši **AGRI ĢD**, ka, ņemot vērā nepietiekamās zināšanas šajā jomā, ir svarīgi sasaistīt pārtikas kvalitātes un vietējās izcelsmes, kā arī īso piegādes ķēžu ietekmi ar to, kā tās var ietekmēt pārtikas izšķērdēšanu visā pārtikas vērtības ķēdē. **AGRI ĢD** atbildēja, ka Eiropas Komisija patlaban veic pētījumu šajā jomā un ka visām ieinteresētajām personām ir jāturpina informācijas apmaiņa par to, kā vietējās pārtikas sistēmas var palīdzēt mazināt pārtikas zudumus un pārtikas izšķērdēšanu, tādējādi risinot arī pārtikas nodrošinājuma problēmas, taču vienlaikus ievērojot noteikumus, kuri reglamentē iekšējo tirgu (proti, “vietējās” vajadzības ir precīzi jādefinē un tās nedrīkst sapludināt ar “valsts” vajadzībām). **AGRI ĢD** arī uzsvēra, ka ir svarīgi izprast faktorus, kas iespaido patērētāju uzvedību attiecībā uz pārtikas izšķērdēšanu, kā arī to, cik nozīmīgi ir citi faktori, piemēram, maltīšu plānošanai un gatavošanai atvēlētais laiks, uztura nozīmības apzināšanās, zināšanas par pārtiku u. c.

Viens no pilsoņiem jautāja, vai būtu iespējams sasaistīt konkurences tiesību aktus ar prioritātes piešķiršanu vietējiem ražotājiem. **AGRI ĢD** atbildēja, ka ES vienotais tirgus nodrošina preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti un iedzīvotāju tiesības brīvi pārvietoties un sniedz iedzīvotājiem daudz priekšrocību. Konkurencei ir jābūt godīgai un tād atklātai un pārredzamai. Nav iespējams, piemēram, ieviest pienākumu izvēlēties tieši savas valsts ražojumu, nevis produktu, kas saražots citās dalībvalstīs vai ko piegādājuši tirdzniecības partneri. Šajā sakarā **AGRI ĢD** uzsvēra, ka ieteikums par uzraudzību un Negodīgas komercprakses direktīvas izpildes nodrošināšanu ir nozīmīgs, un papildus paskaidroja, ka ir precizēta konkurences noteikumu piemērošana kolektīvām iniciatīvām, kuras veicina pārtikas piegādes ķēžu ilgtspēju. Labvēlīgāku attieksmi pret vietējām un īsām piegādes ķēdēm var nodrošināt, izmantojot KLP stratēģiskos plānus, taču problēma ir to izvēršana, nepieļaujot nacionālistiskas pieejas un meklējot veidus, kā vislabāk ņemt vērā reģionu intereses.

Moderators uzaicināja pilsoņus, kuri piedalās sanāksmē, diskusijas noslēgumā īsumā izteikt savus secinājumus. Pilsoņi norādīja, ka atzinīgi vērtē progresu, kāds panākts attiecībā uz ierosinātajiem ieteikumiem, piemēram, datu vākšanas noteikšanu par prioritāti, fiskālos stimulus pārtikas ziedošanas veicināšanai, paraugprakses apmaiņas veicināšanu visā ES un plašākas izpratnes veicināšanu gan par ES *FLW* platformu, gan par pilsoņu nozīmi pārmaiņu virzīšanā. Tika uzsvērtā arī sociālo mediju nozīme pārtikas izšķērdēšanas novēršanas veicināšanā.

Pilsoņi jautāja, vai būtu iespējams izskatīt iespēju ieviest nodokli par mazumtirgotāju izmestajiem pārtikas atbaltiem. **SANTE ĢD** atbildēja, ka dažas pašvaldības ir ieviesušas fiskālos stimulus, piemēram, shēmas atkritumu pārstrādes izmaksu samazināšanai tiem uzņēmumiem, kuri ziedo pārtiku. Pilsoņi jautāja, vai, ņemot vērā īso piegādes ķēžu iespējamo pozitīvo ietekmi uz pārtikas izšķērdēšanas novēršanu, Eiropas Komisija saskata iespēju mainīt konkurences tiesību aktus, lai noteiktu, ka dažiem mazumtirgotājiem ir obligāti jāiepērk vietējie produkti. **AGRI ĢD** atbildēja, ka notiek darbs pie

konkurences noteikumu izstrādes, kas ir plašākā mērā saistīts ar pārtikas ilgtspēju, taču ir vajadzīgi pārlicinošāki pierādījumi par to, ka šādiem pasākumiem būs pozitīva ietekme uz pārtikas izšķērdēšanas novēršanu. *AGRI ĢD* norādīja, ka Eiropas Komisija turpinās meklēt iespējas atbalstīt teritoriālās pārtikas sistēmas un risinās plašāku diskusiju par pāreju uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām. Visbeidzot, vēloties panākt ātru progresu, pilsoņi uzsvēra nepieciešamību īstenot pierādījumos balstītus pasākumus, vispirms pievēršoties tādiem jautājumiem, ko var atrisināt ātri un vienkārši vai kas sniegs vislielākos ieguvumus, kā arī ieviešot sistēmisku pieeju visā pārtikas vērtības ķēdē.

6. Eiropas pilsoņu paneldiskusijas par pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu izstrādāto ieteikumu prezentācija un viedokļu apmaiņa starp sanāksmes dalībniekiem (II tematiskais bloks “Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas”) ([PDF](#))

Eiropas pilsoņu paneldiskusijas pārstāvji, kuri strādāja ar II tematisko bloku (“Pārtikas uzņēmumu iniciatīvas”), iepazīstināja ar [ieteikumiem Nr. 8–15](#), un pēc tam notika viedokļu apmaiņa starp sanāksmes dalībniekiem, tajā skaitā ar pārstāvjiem no Eiropas Komisijas (*SANTE ĢD*), Somijas Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrijas, *EuroCommerce* un Starptautiskās koalīcijas pārtikas izšķērdēšanas novēršanai.

Attiecībā uz ieteikumu Nr. 13 *SANTE ĢD* norādīja, ka to iedrošina pilsoņu lielais atbalsts priekšlikumam ES līmenī noteikt pārtikas izšķērdēšanas samazināšanas mērķrādītājus skaitliskā izteiksmē, ko dalībvalstīm būtu jāizpilda, taču ļaujot tām brīvi izvēlēties pasākumus, ko veikt, lai šos mērķrādītājus sasniegtu. Šāda pieeja ir ierosināta tiesību akta priekšlikumā, kuru Eiropas Komisija pieņēma 5. jūlijā un kurš patlaban tiek apspriests Eiropas Parlamentā un Eiropas Savienības Padomē. *SANTE ĢD* norādīja, ka priekšlikums paredz pieņemt nevis pamatnostādnes, bet gan juridiski saistošus mērķrādītājus, kas nosaka, ka dalībvalstīm pārtikas atkritumi jāsamazina par 10 % uz vienu iedzīvotāju apstrādes rūpniecībā / ražošanā un par 30 % uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa jomā. Minētos samazinājumus salīdzinājumā ar 2020. gadu ir jāsasniedz līdz 2030. gadam. *SANTE ĢD* arī paskaidroja, ka ES tiesību akti par atkritumiem jau nosaka hierarhiju pārtikas izšķērdēšanas novēršanā, kas saskan ar pilsoņu ieteikumiem, kas par prioritāti jo īpaši nosaka pārtikas pārpalikumu izmantošanu patēriņam cilvēku vajadzībām.

Attiecībā uz ieteikumu Nr. 8 *SANTE ĢD* uzsvēra, ka patlaban ir pieejami daudzi tīkli un digitāli rīki, kas atvieglo pārtikas pārpalikumu pārdali starp pārtikas apritē iesaistītajiem uzņēmējiem un pārtikas bankām / labdarības organizācijām, kā arī to nodošanu tieši patērētājiem. Šādas apmaiņas organizēšana ES līmenī nav iespējama, jo īpaši attiecībā uz pārtiku, kuras derīguma termiņš drīz beigsies.

Attiecībā uz ieteikumiem Nr. 11, 12 un 14 *SANTE ĢD* puda gandarījumu par to, ka pilsoņi ir atkārtoti apliecinājuši nepieciešamību pēc pierādījumos balstītas pieejas, kas visiem dalībniekiem sniegtu norādījumus par pārtikas izšķērdēšanas iedarbīgu novēršanu, uzsverot, ka ir svarīgi nodrošināt uzraudzību, kā arī datu un gūto rezultātu pārredzamību. Tā kā dalībvalstīm ik gadu ir jāziņo par pārtikas atkritumu apjomiem, ES varēs viegli izsekot virzībai uz pasaules mēroga un ES mērķrādītājiem. Lai gan dalībvalstīm ir jāziņo par pārtikas atkritumu apjomiem katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā saskaņā ar vienotu metodiku, valstu iestādes var pielāgot šādas metodikas situācijai valstī un valsts īpatnībām. Attiecībā uz pārtikas apritē iesaistīto uzņēmēju iesaisti datu vākšanā dažas dalībvalstis ir noteikušas uzņēmumiem pienākumu uzraudzīt pārtikas izšķērdēšanu, bet citas sniedz atbalstu uzņēmumiem pārtikas izšķērdēšanas diagnostikā un preventīvu mehānismu ieviešanā. ES līmenī Eiropas Komisija arī mudina pārtikas apritē iesaistītos uzņēmējus apņemties mazināt pārtikas izšķērdēšanu, ievērojot Rīcības kodeksu par atbildīgu pārtikas uzņēmējdarbības un tirgvedības praksi.

SANTE ĢD uzsvēra, ka ar ES *FLW* platformas palīdzību Eiropas Komisija vēlas veicināt apmaiņu ar pierādījumos balstītu paraugpraksi. Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs ir izstrādājis izvērtējuma satvaru, lai palīdzētu visiem dalībniekiem novērtēt īstenoto pasākumu lietderību, un periodiski veic ES īstenoto pārtikas izšķērdēšanas novēršanas iniciatīvu novērtējumu. Eiropas Vides aģentūra arī pārbauda un regulāri izvērtē pārtikas izšķērdēšanas novēršanas valsts programmas dalībvalstīs. *SANTE ĢD* atkārtoti norādīja, ka ES programmas “Apvārsnis Eiropa” finansētie pētniecības un inovācijas projekti nodrošina datus un zināšanu apguvi, kas sniegs pārtikas izšķērdēšanas novēršanai noderīgu informāciju, piemēram, projekts *CHORIZO* uzlabos izpratni par to, kā sociālās normas ietekmē uzvedību un pārtikas atkritumu rašanos, savukārt projekts *SISTERS* pēta inovāciju iepakojuma jomā saistībā ar pārtikas atkritumiem un “viedo” konteineru ieviešanu izmantošanai piegādes ķēžu loģistikā.

Somijas Lauksaimniecības un mežsaimniecības ministrija izteica atzinību par pilsoņu paneldiskusijas ļoti konstruktīvo un lietderīgo darbu, jo īpaši par ieteikumiem Nr. 10, 13 un 15. Somija mēra pārtikas atkritumus kopš 2008. gada, un viesnīcām un restorāniem nav atļauts izmest pārtiku, ja tā vēl ir derīga lietošanai uzturā. Īpašs logotips (ieteikums Nr. 10) ir viens no veidiem, kā apzīmēt kvalitāti, un varētu būtu noderīgs, jo ļaus atpazīt uzņēmumus ar sekmīgu pārtikas produktu pārvaldību, bet, izvietots uz pārtikas iepakojuma, tas veicinātu arī patērētāju izpratni. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 13 Somijas ministrija norādīja, ka būtu jāiegūst skaidrs priekšstats par atkritumu plūsmas hierarhiju, lai pievērstos prioritātēm. Somijā ir ieviestas valsts līmeņa politikas un procedūras, lai palīdzētu saņemt pārtiku tiem, kam tā ir nepieciešama, un atbalstītu uzņēmumus, kas vēlas ziedot pārtiku, kā arī savestu kopā pārtikas palīdzības devējus un saņēmējus. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 15 Somijas ministrija uzsvēra iepakojuma nozīmi pārtikas aizsardzībā un pārtikas nekaitīguma nodrošināšanā, vienlaikus norādot, ka nolūkā mazināt pārtikas atkritumus, ņemot vērā to, ka 0,5–2 % no pārtikas produktu vidiskās ietekmes ir saistīti ar iepakojumu, ir jāuzlabo pārtikas iepakojums.

EuroCommerce pateicās par uzaicinājumu, atzina, ka pasākums ir iedvesmojošs, un izteica viedokli par ieteikumiem Nr. 9, 12 un 15. *EuroCommerce* atgādināja, ka mazumtirdzniecības un vairumtirdzniecības nozare atrodas pozīcijā, kur satiekas pieprasījums un piedāvājums, tāpēc tās ir īpaši ieinteresētas novērst pārtikas izšķērdēšanu. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 9 *EuroCommerce* uzsvēra, ka pārtikas izšķērdēšana uzņēmumam nav ekonomiski izdevīga, jo rada izmaksas, un tāpēc nozare ir veikusi ievērojamus ieguldījumus piedāvājuma prognozēšanā, tajā skaitā mākslīgā intelekta izmantošanā (papildus pārdošanas datiem), lai labāk izprastu un prognozētu, ko un kad pirks. Lai labāk reaģētu uz izmaiņām piedāvājumā un pieprasījumā, kas ir būtiski pārtikas izšķērdēšanas novēršanai, uzņēmumiem (vairāk par tiesisko regulējumu) ir vajadzīgs elastīgums. Šajā sakarā *EuroCommerce* uzsvēra dialoga nozīmi piegādes ķēdē. Attiecībā uz nodokļu atvieglojumiem *EuroCommerce* pauda atbalstu ierosinājumam piemērot pārtikas ziedojumiem nulles PVN likmi, jo iepriekš tieši PVN tika uzskatīts par vienu no šķēršļiem, kas apgrūtina pārtikas ziedošanu. Attiecībā uz obligātās ziņošanas sistēmu *EuroCommerce* informēja, ka daudzi tās dalībnieki jau ziņo par pārtikas atkritumiem brīvprātīgi, uzskatot, ka tas ir veids, kā informēt klientus un investorus un nodrošināt pārredzamību. Pārtikas aprītē iesaistītajiem uzņēmējiem ir jāievēro arī daudzas obligātās prasības, tajā skaitā par nefinanšu informācijas ziņošanu. *EuroCommerce* arī norādīja, ka, ņemot vērā apņemšanās klimata jomā, pārtikas izšķērdēšanai pievērš lielāku uzmanību, jo tā ietekmē siltumnīcefekta gāzu emisijas. *EuroCommerce* uzsvēra topošās regulas par iepakojumu un iepakojuma atkritumiem nozīmību un norādīja, ka iepakojums ir svarīgs, jo nodrošina pārtikas nekaitīgumu un aizsargā to, tādējādi novēršot pārtikas izšķērdēšanu. *EuroCommerce* uzsvēra, ka iepakojuma izmēriem jābūt piemērotiem dažādām patērētāju kategorijām (piemēram, vienas personas mājsaimniecības pretstatā lielām ģimenēm).

Attiecībā uz inovāciju iepakojuma jomā *EuroCommerce* atgādināja, ka piemērots tiesiskais regulējums ir svarīgs, lai uzņēmumi varētu veikt nepieciešamos ieguldījumus un produktus varētu laist tirgū.

Starptautiskā koalīcija pārtikas izšķērdēšanas novēršanai (IFWC) pateicās pilsoņiem par apņēmību un paveikto darbu un attiecībā uz ieteikumiem privātajam sektoram uzsvēra, ka ir būtiski, lai par pārtikas atkritumu apjomu ziņotu visi piegādes ķēdes dalībnieki, kā arī norādīja, ka privātais sektors aktīvi īsteno mērīšanas metodiku standartizāciju, tajā skaitā konkrētās nozarēs (piemēram, sabiedriskajā ēdināšanā). Attiecībā uz pilsoņu priekšlikumu par logotipa izstrādi — šādu logotipu varētu izmantot, lai izteiktu atzinību uzņēmumiem, kuri mēra pārtikas atkritumu apjomu un ziņo par to, un izstrādā rīcības plānu pārtikas izšķērdēšanas mazināšanai. *IFWC* informēja par darbu, ko tā veic, lai izstrādātu ISO normu par pārtikas atkritumu mazināšanas pārvaldību, un uzsvēra, ka ir svarīgi, lai nozare atbalstītu šādu standartu īstenošanu, piemēram, rīkojot apmācību un citus pasākumus. *IFWC* paskaidroja, ka pārtikas izšķērdēšanas novēršanas iniciatīvās ir jāpiedalās vairākiem dalībniekiem, piemēram, restorānos var ieviest iepakojumu neapēstās maltītes līdzņemšanai, taču šis iepakojums netiks izmantots, ja patērētājiem šāda rīcība nešķitīs kulturāli pieņemama. Lai tādos gadījumos likvidētu minēto šķērslī, pasākumu būtu nepieciešams atbalstīt, veicinot izpratni, uzvedinot u. tml. *IFWC* uzsvēra, ka pārtikas izšķērdēšanas novēršanas satvara īstenošanai ir svarīgi veicināt izpratni un sadarbību starp ieinteresētajām personām un sniegt atbalstu iesaistītajiem dalībniekiem, piemēram, izmantojot brīvprātīgas vienošanās, izpratnes veicināšanas kampaņas un tādas ES finansētus pētniecības projektus un tīklus kā ES *FLW* platforma.

Pēc pirmo atsauksmju uzklaušanās par pilsoņu ieteikumiem moderators aicināja sanāksmes dalībniekus uzdot jautājumus (tiešsaistē un klātienē), norādot, ka arī tērzētavā ir uzdoti jautājumi un izteiktas piezīmes konkrēti par iepakojumu un patērētāju ieradumiem.

Portugāles Lauksaimniecības ministrija norādīja, ka izveidot ES līmeņa platformu pārtikas uzņēmumu iniciatīvām, kas savienotu uzņēmumus ar pārtikas bankām un patērētājiem, nav iespējams šādai sadarbībai nepieciešamās pārvadājumu loģistikas dēļ. Portugāles ministrija norādīja, ka dažas dalībvalstis jau ir ieviesušas šāda veida platformu valsts līmenī tādu produktu pārdalei, kuriem drīz beigsies “Izlietot līdz” vai “Ieteicams līdz” termiņš, un vēlējās uzzināt, vai tās darbojas efektīvi. Ministrijas ieskatā pārtikas atkritumu mērīšanai trūkst vienotas ES līmeņa metodikas, tāpēc tādu vajadzētu izstrādāt. Portugāles ministrija piebilda, ka, lai arī iepakojums būtu jālieto mazāk, tas tomēr ir būtisks, jo aizsargā pārtikas produktus, nodrošina pārtikas drošumu un sniedz informāciju patērētājiem.

Attiecībā uz pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmēju, pārtikas banku un patērētāju savešanu kopā digitālās platformās *EuroCommerce* atbildēja, ka tā neatbalsta centralizētas Eiropas mēroga datubāzes izveidošanu un ka uzņēmumu kontaktus ar pārtikas bankām un patērētājiem labāk būtu organizēt vietējā vai reģionālā līmenī, un uzsvēra arī sarežģījumus, kas būtu saistīti ar šādas pārdales loģistiku un organizēšanu praksē. *EuroCommerce* apstiprināja, ka šādas iniciatīvas jau tiek īstenotas vietējā līmenī un sekmīgi darbojas.

Attiecībā uz iepakojuma mazināšanu **Somijas ministrija** atkārtoti norādīja, ka būtu jāizvairās no iepakojuma pārlietas izmantošanas. Tomēr pilnībā atteikties no iepakojuma nav iespējams, jo tas ir nepieciešams pārtikas drošuma nodrošināšanai.

Starptautiskā koalīcija pārtikas izšķērdēšanas novēršanai uzsvēra, ka uzņēmumu savstarpējie kontakti ir svarīgi, lai risinātu prioritārus jautājumus situācijās, kad ir nepieciešami kopīgi ieguldījumi

un pētniecība, piemēram, par to, kā nozarē mēra pārtikas atkritumus. *IFWC* norādīja, ka brīvprātīgas vienošanās ir svarīgas un dalībvalstīm būtu tās jāatbalsta valsts līmenī.

SANTE ĢD uzsvēra, ka tās dalībvalstis, kuras guvušas ievērojamus panākumus pārtikas izšķērdēšanas mazināšanā, ir noslēgušas brīvprātīgas vienošanās ar privāto sektoru, proti, izveidojušas publiskā un privātā sektora partnerības, lai sasniegtu savstarpēji saskaņotus pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītājus. ES *FLW* platforma patlaban veic novērtējumu par to, kā brīvprātīgās vienošanās ir īstenotas līdz šim, lai mācītos no līdzšinējās pieredzes un izplatītu iegūtās zināšanas.

Moderators uzaicināja pilsoņus, kuri piedalās sanāksmē, diskusijas noslēgumā īsumā izteikt savus secinājumus. Pilsoņi uzsvēra, ka ES iestādēm būtu jānodrošina, ka visas dalībvalstis gūst progresu, izmantojot vienotu vai standartizētāku pieeju, kā arī norādīja, ka ir svarīgi izstrādāt plānus īsam, vidējam un ilgam termiņam un informēt par gūtajiem panākumiem. Attiecībā uz informēšanu ir jāpanāk visu pilsoņu iesaiste, taču lielāka uzmanība būtu jāpievērš saziņai ar jauniešiem, jo īpaši izmantojot sociālo mediju kanālus, un jācenšas ne tikai sniegt informāciju, bet arī motivēt un iesaistīt.

7. Eiropas pilsoņu paneldiskusijas par pārtikas izšķērdēšanas samazināšanu izstrādāto ieteikumu prezentācija un viedokļu apmaiņa starp sanāksmes dalībniekiem (III tematiskais bloks “Atbalsts patērētāju uzvedības maiņai”) ([PDF](#))

Eiropas pilsoņu paneldiskusijas pārstāvji, kuri strādāja ar III tematisko bloku, iepazīstināja ar [ieteikumiem Nr. 16–23](#), un pēc tam notika viedokļu apmaiņa starp sanāksmes dalībniekiem, tajā skaitā ar pārstāvjiem no Eiropas Komisijas (*SANTE ĢD*), Nīderlandes Uztura centra, *Independent Retail Europe* un *EUFIC*.

SANTE ĢD pateicās pilsoņiem par konkrētajiem ieteikumiem un uzsvēra, ka, lai ietekmētu patērētāju uzvedību, ir svarīgi izmantot konkrētai valstij izstrādātu pieeju un īstenot pasākumus valsts un vietējā līmenī. **SANTE ĢD** uzsvēra, ka ir būtiski ņemt vērā patērētāju pārtikas ieradumus, attieksmi pret pārtiku un pārtikas izšķērdēšanu, kā arī to zināšanas un prasmes, kā rīkoties ar pārtiku, lai to neizšķērdētu, un motivāciju šādi rīkoties. Lejupēja pieeja nebūs iedarbīgs līdzeklis, lai novērstu pārtikas izšķērdēšanu patērētāju vidū ES līmenī, tomēr ES līmeņa pasākumi tiecas atvieglot paraugprakses apmaiņu, jo īpaši izmantojot ES *FLW* platformu un arī virzot un atbalstot dalībvalstu īstenotos pasākumus. Eiropas Komisijas izstrādātajam tiesību akta priekšlikumam, kurā izvirzīti pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītāji, būtu jārosina dalībvalstis īstenot vērienīgus pasākumus un ieguldīt uz uzvedības maiņu vērstās programmās, kā arī stiprināt sadarbību starp visiem pārtikas piegādes ķēdes dalībniekiem un citiem attiecīgajiem iesaistītajiem dalībniekiem, piemēram, akadēmiskajām aprindām, NVO un finanšu iestādēm. Starptautiskā pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes diena, kas katru gadu tiek atzīmēta 29. septembrī, ir iespēja informēt par šo problēmu. Eiropas Komisija 2023. gadā arī pilsoņu paneldiskusiju iekļāva to adresātu sarakstā, kuriem tā izplata informatīvos materiālus.

SANTE ĢD norādīja, ka veicināt labāku izpratni par derīguma termiņu marķējumu (“izlietot līdz” un “ieteicams līdz”) un to izmantošanu, lai novērstu pārtikas izšķērdēšanu, ir viens no mērķiem, ko tiecas sasniegt ES *FLW* platforma, kurā dalībnieki pastāvīgi apmainās ar zināšanām, pieredzi un paraugpraksi šajā jomā, izmantojot pašu platformu, īpaši šai tēmai veltītu apakšgrupu platformā un ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas centru tiešsaistē. Attiecībā uz derīguma termiņu marķējuma noteikumu plānoto pārskatīšanu (par ko pilsoņu paneldiskusija tika informēta tās pirmajā sanāksmē 2022. gada decembrī) Eiropas Komisija pārrunāja ar dalībvalstīm to, vai šo iniciatīvu varētu īstenot līdztekus tiesību akta priekšlikumam, kurā ir izvirzīti pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītāji. Lai gan dalībvalstis atbalstīja saskaņotu pieeju derīguma termiņu marķējumam, lielākā daļa uzsvēra nepieciešamību turpināt diskutēt par vispiemērotāko formulējumu un pētīt patērētāju

viedokli, bet dažas dalībvalstis norādīja, ka būtu jāpalielina ieguldījumi, lai labāk informētu patērētājus par derīguma termiņu pašreizējā marķējuma būtību. Vairums dalībvalstu arī vēlētos, lai šo problēmu risinātu nevis atsevišķi, bet gan kopā ar pārtikas marķējuma noteikumu plašāku pārskatīšanu, kas vēl turpinās.

Attiecībā uz ieteikumu Nr. 16 *SANTE* ĢD norādīja, ka pārtikas zudumu novēršana ir ES *FLW* platformas darba kārtībā un šajā sakarā notiek informācijas apmaiņa pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas uzraudzības apakšgrupā. *SANTE* ĢD paskaidroja, ka Atkritumu pamatdirektīva nerisina pārtikas zudumus tieši lauku saimniecībās, jo tādus materiālus neuzskata par atkritumiem, un ka nav uzticamu datu par konkrētās problēmas mērogu. Eiropas Komisija turpina pētīt situāciju ar pārtikas zudumiem un iespējas tos novērst, ņemot vērā attiecīgajos ES finansētajos pētniecības projektos paveikto darbu. Piemēram, projekta *FOLOU* mērķis ir izstrādāt piemērotu metodiku pārtikas zudumu aprēķināšanai skaitliskā izteiksmē primārajā ražošanā, īpaši pievēršoties zudumiem laikposmā no nogatavošanās brīža līdz brīdim, kad ražu faktiski novāc.

Nīderlandes Uztura centrs pateicās pilsoņiem par iedvesmojošo darbu un izteica viedokli konkrēti par ieteikumiem Nr. 17 un 20 par patērētājiem adresētām kampaņām. Tas uzsvēra, ka ir būtiski veicināt patērētāju izpratni un rosināt tos uzlūkot pasākumu plašākā perspektīvā, lai motivētu patērētājus mazināt pārtikas izšķērdēšanu. Kopš 2015. gada Nīderlande ir samazinājusi mājsaimniecību radītos pārtikas atkritumus par 23 % un turpina savus centienus, jo īpaši organizējot valsts mēroga kampaņu “Nedēļa bez pārtikas izšķērdēšanas”. Nīderlandes Uztura centrs un fonds *Food Waste Free United* 2023. gadā organizēja kampaņu piekto reizi, iesaistot visdažādākās ieinteresētās personas un uzsverot saistību starp pārtikas izšķērdēšanas novēršanu un klimatrīcību. Iniciatīvas panākumi ir saistīti ar aktīvo sadarbību starp publiskā un privātā sektora ieinteresētajām personām un resursu apvienošanu, kas ļāva paplašināt kampaņas tvērumu, kā arī ar izglītojošu un praktisku mērīšanas rīku izstrādi izmantošanai mājās. Nīderlandes Uztura centrs mudināja pārējās dalībvalstis organizēt līdzīgas kampaņas un ieteica nolūkā piesaistīt tematam maksimālu uzmanību koncentrēt pasākumus vienā nedēļā. Tomēr ar pasākumu organizēšanu septiņu dienu garumā vien nepietiek, tāpēc visā pārtikas vērtības ķēdē ir jāturpina centieni ar mērķi atvieglot patērētājiem pārtikas izšķērdēšanas mazināšanu.

Independent Retail Europe pateicās pilsoņiem par paveikto darbu un uzsvēra, ka ir svarīgi izglītēt patērētājus, lai tie mazāk izšķērdētu pārtiku un iemācītos labāk apieties ar to. Patērētāju izglītošana ir dalībvalstu ziņā. Mazumtirgotāji kopā ar citiem ekonomikas dalībniekiem var tajā iesaistīties, izplatot informāciju, sniedzot palīdzību un atvieglot pārtikas izšķērdēšanas novēršanu, šim nolūkam izmantojot virkni rīku, piemēram, publikācijas un lietotnes. Taču patērētāju lēmumus par produktu izmešanu mazumtirgotāji nespēj kontrolēt, tāpēc no tiem nevar prasīt atbildību par patērētāju izšķērdēto pārtiku. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 23 par tādu produktu reklamēšanu, kuriem tuvojas derīguma termiņa beigas, *Independent Retail Europe* norādīja, ka tā jau ir plaši izplatīta prakse, jo nepārdota pārtika rada mazumtirgotājam izmaksas. Mazumtirgotāji var informēt klientus dažādos veidos (piemēram, ar uzlīmēm vai citiem veikalos izvietojamiem reklāmas līdzekļiem) un arī prot izvēlēties visiedarbīgākos paņēmienus. Pēc tam ir svarīgi, lai šādi pārdotos produktus pircēji tiešām patērētu, citādi rezultāts tāpat būs pārtikas izšķērdēšana, tikai vairs ne mazumtirdzniecības nozarē, bet gan mājsaimniecībās. *Independent Retail Europe* paskaidroja, ka mazumtirgotāji aktīvi iesaistās pārtikas izšķērdēšanas novēršanā, ņemot vērā izmaiņas piedāvājumā un pieprasījumā, izmantojot akcijas cenas, pārdalot pārtikas pārpalikumus (nododot tos pārtikas bankām un piedāvājot lietotnēs) un veicot nepārdoto pārtikas produktu turpmāku pārstrādi (piemēram, izgatavojot zupas vai sulas). Neskatoties uz mazumtirgotāju aktīvu dalību patērētāju informēšanā par pārtikas izšķērdēšanas novēršanu, *Independent Retail Europe* tomēr nepiekrīt viedoklim, ka pārtikas izšķērdēšanas novēršanas kampaņas būtu jāorganizē svētku dienās, kā to bija ierosinājis Nīderlandes Uztura centrs.

Eiropas Pārtikas produktu informācijas padome (EUFIC) puda viedokli par ieteikumu Nr. 16 par nenovākto pārtikas produktu glābšanu un patērētāju un lauksaimnieku informēšanu par šādām iespējām. Kā piemēru *EUFIC* minēja informatīvo kampaņu Ģentē, kur Pārtikas padome sadarbībā ar vietējo NVO izveidoja digitālo karti pilsētnieku informēšanai par vietām, kur tie var paņemt augļus bez maksas. *EUFIC* arī minēja Francijas organizāciju *SOLAAL*, kura apvieno lauksaimniecības, pārtikas ražošanas un izplatīšanas nozares dalībniekus ar mērķi veicināt pārtikas, tajā skaitā nenovākto pārtikas produktu, ziedošanu un kura sadarbībā ar Lauksaimniecības un pārtikas neatkarības ministriju ir ieviesusi valstī Lauksaimniecības pārtikas ziedošanas dienu. Attiecībā uz ieteikumiem Nr. 18 un 21 *EUFIC* norādīja, ka skolās izglītošana par pārtiku jau notiek dažās valstīs, piemēram, Ungārijā, kur Valsts Pārtikas izšķērdēšanas novēršanas iestāde ir izstrādājusi izglītības programmu, kuras ietvaros kopš 2017. gada ir apmācīti vairāk nekā 25 000 bērnu un nodrošināta apmācība un mentorēšana 1800 skolotājiem. Citās valstīs, piemēram, Somijā, izglītošana par pārtikas izšķērdēšanas novēršanu mācību programmas ietvaros notiek, mācot citus mācību priekšmetus, kas ir saistīti ar vides ilgtspēju, piemēram, vides mācību, ģeogrāfiju un mājturību, un saistītos mācību materiālus ir izstrādājusi Somijas Pārtikas uzraudzības iestāde. ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija sadarbībā ar Starptautisko koalīciju pārtikas izšķērdēšanas novēršanai ir izstrādājusi mācību rokasgrāmatas par pārtikas izšķērdēšanas novēršanu, kas ir paredzētas pamatskolas un vidusskolas skolēniem un pieejamas tās tīmekļa vietnē 10 valodās. Rokasgrāmatas izglīto bērnus par pārtikas izšķērdēšanas radītajām sociālajām, vidiskajām un ekonomiskajām sekām, par ieguvumiem no pārtikas izšķērdēšanas mazināšanas, par to, ko darīt ar pārtikas atkritumiem un kā iemācīt labus paradumus ģimenei un draugiem. Attiecībā uz ieteikumu Nr. 19 par dalīšanos ar pārtiku *EUFIC* norādīja uz problēmām ar pārtikas drošuma nodrošināšanu, ja šo procesu organizē, izmantojot digitālās platformas. Kā piemēru tam, kā šādas problēmas var novērst, *EUFIC* minēja komunālo ledusskapi, kurā patērētāji var ziedot un paņemt pārtikas pārpalikumus, bet personāls rūpējas par to, lai būtu pienācīgi ievērotas pārtikas drošuma procedūras (piemēram, ziedot drīkst vienīgi neatvērtos iepakojumos esošu pārtiku). Šādām iniciatīvām katru gadu ir jāsaņem apstiprinājums no Helsinku pašvaldības, lai nodrošinātu, ka pārtikas drošuma riski ir minimāli un ka tās spēj nodrošināt apmācību un rīkus, kas ļautu citiem entuziastiem izveidot šādus komunālos ledusskapjus.

Pēc pirmo atsauksmju uzklauššanas par pilsoņu ieteikumiem moderators aicināja sanāksmes dalībniekus uzdot jautājumus (tiešsaistē un klātienē) un informēja par dažām saņemtajām piezīmēm attiecībā uz izglītojošiem pasākumiem.

RÉGAL Normandie norādīja, ka patērētāju izpratnes veicināšana var ietekmēt uzvedības maiņu tikai daļēji un pētījumu rezultāti liecina, ka visiedarbīgāk pārmaiņas veicina praktiski pasākumi, piemēram, pamācības par to, kā pagatavot maltīti no ēdiena pārpalikumiem.

Slovēnijas Lauksaimniecības, mežsaimniecības un pārtikas ministrija mudināja jauniešus piedalīties pasākumos, kas līdzinās šodienas diskusijai ar pilsoņu paneldiskusijas pārstāvjiem. Slovēnijas ministrija arī minēja augļu, dārzeņu un piena produktu programmas skolām un ierosināja, ka šādās programmās varētu izmantot arī ziedoto pārtiku. Slovēnijas ministrija norādīja, ka mazumtirgotāji ziedo pārtikas pārpalikumus, taču ierobežotā apjomā, jo ziedošana ir brīvprātīga, un ierosināja vairāk atbalstīt šādas iniciatīvas. Slovēnijas ministrija arī norādīja, ka ir nepieciešami instrumenti un citas alternatīvas, lai sniegtu atbalstu lauksaimniekiem pārtikas pārpalikumu izmantošanā (piemēram, turpmāka pārstrāde, lai novērstu pārtikas zudumus un pārtikas izšķērdēšanu), un ka šādas iniciatīvas būtu jāiekļauj valsts stratēģiskajos plānos. Visbeidzot, Slovēnijas ministrija uzsvēra, ka izvirzīto mērķu sasniegšanai ir svarīgi apmācīt visus dalībniekus.

Atbildot uz tiešsaistē iesniegtajām pilsoņu piezīmēm, **Nīderlandes Uztura centrs** informēja, ka nolūkā sasniegt plašāku auditoriju kampaņas “Nedēļa bez pārtikas izšķērdēšanas” organizatori centīsies iegūt bezmaksas publicitāti, piemēram, piedaloties televīzijas sarunu raidījumos. **Independent Retail Europe** norādīja, ka sociālo mediju izmantošana ir būtiska gados jaunākas auditorijas sasniegšanai, un uzsvēra, ka reizēm mājāsaimniecības izšķērdē pārtiku vienkārši organizatorisku problēmu dēļ vai tāpēc, ka tām trūkst zināšanu vai prasmju, kā rīkoties ar pārtiku, to apstrādāt vai glabāt, jo īpaši tad, ja to nevar izmantot laikus.

Moderators uzaicināja pilsoņus, kuri piedalās sanāksmē, diskusijas noslēgumā īsumā izteikt savus secinājumus. Pilsoņi uzsvēra, ka ir svarīgi sasniegt dažādas mērķgrupas un nodot tām attiecīgus vēstījumus, izmantojot piemērotus kanālus un rīkus, kā arī novērtēt šādas saziņas ietekmi. Pārtikas izšķērdēšanas novēršana būtu jāiekļauj skolu mācību programmās, un digitalizācijas un mākslīgā intelekta potenciāls būtu jāizmanto pilnībā. Dalībvalstīm būtu biežāk jākontaktējas savā starpā un jāizmanto visas attiecīgās platformas plašākai informācijas izplatīšanai. Visbeidzot pilsoņi izteica pārliecību, ka reālas pārmaiņas tiešām izdosies panākt, ja reiz tik daudz cilvēku vēlas palīdzēt tās ieviest.

8. Noslēgums/kopsavilkums

Pilsoņu dialogu nodaļas vadītāja vietniece *Gaëtane Ricard-Nihoul* **Komunikācijas ģenerāldirektorāta** vārdā izteica pateicību pilsoņiem un sanāksmes dalībniekiem par to pienesumu un aicināja tos turpināt kontaktus, izmantojot Eiropas Komisijas komunikācijas kanālus, jo īpaši ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas centru. Tādējādi pilsoņi varēs sekot līdzi progresam saistībā ar Eiropas Komisijas izstrādāto tiesību akta priekšlikumu, kurā ir izvirzīti pārtikas atkritumu samazināšanas mērķrādītāji, un citām ES līmenī notiekošām darbībām, kā arī valsts rīcības plānu īstenošanai dalībvalstīs.

Viņa paskaidroja, ka Eiropas Komisija sāk jaunu posmu pilsoniskās līdzdalības paplašināšanā un nākotnē organizēs vēl citas Eiropas pilsoņu paneldiskusijas par dažādām tēmām. Viņa paskaidroja, ka Komisija vēlētos izveidot tīklu, kurā piedalītos jau notikušo pilsoņu paneldiskusiju dalībnieki, kas saņemtu informāciju par pilsoniskās līdzdalības pasākumiem un varētu darboties kā vēstnieki. Visiem pilsoņiem, kuri piedalījās paneldiskusijās, nosūtīs īpašu paziņojumu, kurā izskaidrots, kā pievienoties šādam tīklam.

Priekšsēdētājs slēdza sanāksmi, izsakot pateicību visiem dalībniekiem un norādot, ka diskusijas vēlreiz apliecināja, ka pārtikas izšķērdēšanas novēršanai ir nepieciešama visu sabiedrības locekļu rīcība kā vietējā, tā valsts un starptautiskā līmenī. Sniegtie piemēri parāda, kā apņemšanos var pārvērst reālā rīcībā un kā daudzos esošos tīklus un iespējas var apvienot, lai kopīgi risinātu problēmu, kas ir ārkārtīgi svarīga cilvēkiem, sabiedrībai un planētai kopumā. Lai arī ne visos apspriestajos jautājumos izdevās panākt pilnīgu vienprātību, apņēmība iesaistīties ir nepārprotama, un norādītajām problēmām droši vien ir iespējami dažādi risinājumi. Priekšsēdētājs izteica pārliecību, ka, ņemot vērā pilsoņu apņemšanos un atbalstu, Eiropas Komisijas izstrādātais tiesību akta priekšlikums gūs atbalstu un Parlamentā un Padomē to varēs pieņemt ātri un nemainot vērienīgās ieceres. Noslēgumā priekšsēdētājs atkārtoja, ka **SANTE ĢD** uzskata dialogu ar pilsoņiem par ļoti vērtīgu pieredzi, un pateicās pilsoņiem par uzcītīgu darbu, kā arī platformas dalībniekiem par piedalīšanos diskusijā un šodien izteiktajām atsauksmēm.